

dels Tres Dragons (*Gat. i Si.* I, 148); «rega que regaràs, ens posàvem els peus com uns *xops*», NOLLER (*O. C.* VII, 337.4); i no és fins a Lab. 1840 que consta com a adjectiu: «*xop*: amarat d'aygua o altre licor, *mojado*; estar tot *xop*: estar hecho una sopa»; també *Dág.*

Altres indicis d'això podem veure en el fet que a Mallorca es vagi vacillar en la formació de l'adjectiu, per més que ha acabat per ser com en el Princ.; però la forma que hi recull el *DFgra.* és *xopo*: com a subst., «*xopo* m.: banyadura gròssa, *pató*»; i igual també, ja com a adjectiu: «estar o venir *xopo*: molt banyat» (p. 596b17). Quant al P. Val., allà només subst., segons Escrig, i en forma de postverbal femení («*jopa*: fer-se o banyar-se com una *jopa*: calarse del agua, o más comúnmente, *joparse*», Escrig 1851).

L'adj. *xop* abunda en literatura des de mj. S. XIX, tant a Mall. com en el Princ.: «Ja n'entren en l'hermita - dos cavallers: / --- / abdós membruts y grossos, - d'ayre soberc, / abdós *xops* y fangosos - y sens alè / ---», MilàF (*Pros Bernat*, v. 23). Ja se'n serví el jove Verdager en l'esborrall de l'*Ail.* (1867): «Fins les damnades ànimes llevat allà s'haurien / --- / sinó perquè dubtaren de si, en lo clot, porian / encendre, de revenja, la guerra contra Déu; / y *xops* saltant en terra, rebaten-li, ab fúria, / los arbres que 'ls serviren per a arrapar-se al mont / ---» IX, 21a; en la versió definitiva desapareix, pel canvi de tot el passatge; però en canvi, en aquesta l'usà en el tros afegit al cant VIII: «Dintre'l rebull Alcides esquitlla, entre zumzades, / anantes y vinentes, esgalbrat y *xop*; / y, rebent, en cada illa y escull, ensopegades, / del sauló de la vora muscleja més a prop» (VIII, 42b).

Es troba en els escr. tots de la Renaix.: «Los cubells que custodiaven los remenadors, omplint-los la pitrera de *xamosa* fruyta: peres, préssecs, prunes y pomes, que 'ns engoliam *xops* d'aygua y de suor ---», Pons Mass. (*Colla del C.* VII, 69); «—S'aixecaven les mans ---, el barret a les orelles, --- les salpicava algun mocador *xop* de suor», NOLLER (*Febre d'Or*, O. C. I, 17); «--- l'aygua queya per l'amor de Déu sobre la terra, que ja no l'engolia ---, els guardes estaven *xops* fins al mòll de l'òs ---, els cabells se'ls adreçaven com filferros ---», Víctor Català (*Ombrivoles*, *Bi. Pop. Avenç* XVII, 27.1). «Aboca i digues: Més i més i més, per Heliadora; / digue-ho barrejant aquest dolç nom amb el pur nèctar; / i, en record d'ella, posa'm aqueixa corona / d'ahir, *xopa* de perfums / Mira, la rosa amorosa es desfà en llàgrimes / perquè la veu apartada dels meus braços», Coromines (*Termes*, O. C., 1382.6). «Veient la terra tota *xopa* / de la rosada, el ca / --- / ronseja, cabdellat / ---», Carner (*Lluna i Lla.*, O. C., p. 600).

Però també en els escr. de les Illes, en la forma comuna: «Tota la nit ha plogut y plou encara: els canals no poden recullir tota l'aygua ---; els galls y gallines s'han arreconat devall el porxo; y, dins els sestadors, les auvelles, ben *xopes* y allanguides, amb lo cap fic, remuguen amb tristesa l'herba pasturada el dia abans ---», JnRosselló (*Manyoc*, p. 14); i *AlcM* el cita en *Galomar* i en l'eivissenc Villangómez. I des de l'Ebre

enllà segueix almenys fins al Maestrat: al Boixar m'explicaven que la coscollina és una herba perillosa quan està amarada: «sí 'l bestiar ho agarre *éop*, se reben-ten». A Morella me'n digueren fins i tot un proverbi meteorològic: «sí se pon lo sol en jóca, dins de tres dies la 'squena *éopa*» (1961).

Són mots propis del català, sense continuació en els veïns territoris lingüístics; però sí que hi ha amb gran extensió derivats del mot romànic comú. *sopa*, sobretot en la forma verbal, amb sentit quasi igual a *xopar*, i en forma equiparable; és natural si pensem que el mot romànic comú *SÜPPA*, en el sentit més antic i propi no era tant un menjar líquid, un brou o escudella, sinó trossos de pa amarats de líquid, que solien, si bé no sempre, formar la principal base alimentosa d'aquell beuratge.

En italià és una formació que pertany a la llengua general: *inzuppare* 'remullar, *xopar*' que no crec documentada gaire més tardanament que *zuppa* [*suppa*, Dante], de manera que les frases com «fette di pane *inzuppate*» pertanyen a la llengua més comuna i general; ja en el *Morgante* de Pulci (c. 1470): «tutta l'aria in un tratto *s'inzuppa* di pioggie --- come il campo *s'inzuppa*»; «spugna *inzuppata* in olio» en GGozzi (mj. S. XVIII) (i altres clàssics, veg. Tommaseo); allà fins i tot es troba no sols una altra variant, menys comuna, *zuppare* i *zuppato*, sinó també un adjectiu de formació regressiva, ben paral·lel al nostre *xop*: *zuppo*, -a, d'ús menys corrent però documentat ja des del segle XVI en G. V. Soderini (1517-1587), escr. d'autoritat; val a dir que en italià la formació d'adjectius d'aquest tipus (anomenats 'tronchi') és molt més normal que en les llengües germanes, *tronco*, *guasto*, *fioco*, *volto*, *ingordo*, *quadro* etc.

En castellà hi ha hagut una formació verbal semblant, *ensopar*, que sense ser de la llengua general està avui molt estès en el parlar dialectal d'algunes zones espanyoles: a Amèrica no manca d'ús literari, i fins i tot se'n troba algun testimoni en clàssics: «De cartillas de arroppe, / trasparente como el ascua, / donde el hombre el pan *ensope*», Tirso de Molina (cita d'An. de Pagès).

Avui està en ús en una gran part de l'Amèrica hispana: Argentina, Equador, Colòmbia, Venezuela, Cuba, Sto. Domingo, Puerto Rico, veg. la cita de diccs. d'americanismes que vaig aplegar en la *RFHisp.* VI, 225, i Malaret hi afegeix encara el Perú i Honduras: dominicà «*ensopar*: mojar intensamente» (HzUreña, *Bibl. Dial. H.-Am.* v, 217); cubà «*ensoparse*: mojarse, calarse por efecto de la lluvia» (Const. Suárez). Així també a l'Argentina (*ensop*-«ponerse o estar hecho una sopa, empaparse», dicc. Segovia); però allí la forma general és simplement *sopar*: ja en Leopoldo Lugones *sopadas* en bermellón «untadas, bañadas» (*La Guerra Gaucha*, 180); *sopar una gasa en agua para dar de beber al enfermo*, en el saborós i genuí contista salteño Juan C. Dávalos (*La Nación Bs. As.*, 18-VIII-40); *sopar la pluma en el tintero* (Garzón, Ciro Bayo).

A Esp., la gall. Pardo Bazán digué «la tierra *ensopada* por las primeras lluvias»; i n'hi ha més dades